

HUMAN RIGHTS ACTION | AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

VRHOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
G. Ivica Stanković, v.d. Vrhovni državni tužilac

MINISTARSTVO PRAVDE, LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA
G. Vladimir Leposavić, ministar

Podgorica, 16.02.2021.

Predmet: Odgovornost Glavnog specijalnog tužioca u kontekstu saopštenja koje je objavio u petak, 12.02.2021. godine

Poštovani gospodine Stankoviću,

Poštovani gospodine Leposaviću,

NVO Akcija za ljudska prava smatra da postupak Glavnog specijalnog tužioca (GST) Milivoja Katnića da na internet stranici Specijalnog državnog tužilaštva objavi saopštenje pod naslovom „Pokušaj neprimjerenog političkog uticaja“ 12. februara 2021. godine, sa izvodima iz transkripata materijala dobijenog primjenom mjera ajnog nadzora (MTN), predstavlja razlog za osnovanu sumnju da je izvršio dva teža disciplinska prekršaja iz čl. 108, st. 3, tač. 6 i 7 Zakona o državnom tužilaštvu.

Izražavamo očekivanje da ćete Tužilačkom savjetu podnijeti predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti GST, u skladu sa Vašim nadležnostima na osnovu članova 110 i 111 Zakona o Državnom tužilaštvu, kao i da će državno tužilaštvo razmotriti pokretanje krivičnog postupka protiv njega zbog zloupotrebe službenog položaja. **GST ima velika ovlašćenja u odnosu na ljudska prava građana, pa bi, prema tome, svaka sumnja na prekoračenje njegovih ovlašćenja morala biti podvrgnuta ozbiljnom ispitivanju.**

Svaki državni tužilac, pa tako i GST, vrši teži disciplinski prekršaj ako „iznosi informacije koje je saznao u predmetima“, kao i kada „koristi tužilačku funkciju za ostvarivanje svojih privatnih interesa“ (čl. 108, st. 3, tač. 6 i 7, Zakon o državnom tužilaštvu).

Prema navedenom saopštenju, GST je odlučio da „radi interesa objektivnog informisanja javnosti“ o navodnom političkom uticaju na specijalnog tužioca, Živka Savovića, „ukine stepen tajnosti podatka“ i objavi dijelove transkripta razgovora dvojice funkcionera Demokrata (sada poslanika), u odnosu na koje su 2017. godine određene mjere tajnog nadzora. U međuvremenu, GST nije preduzeo mjere povodom tog političkog uticaja, jer protiv poslanika nije pokrenuo krivični postupak, niti je protiv tužioca Savovića pokrenuo disciplinski postupak, već je podržao njegovo napredovanje 2019. godine.¹ Imajući u vidu da je tužilac Savović nedavno protiv GST podnio krivičnu prijavu, razumno je zaključiti da je GST saopštenje objavio u ličnom interesu kompromitacije svog protivnika Savovića, kao i poslanika Demokrata, koji podržavaju izmjene zakona koje bi znatno razvlastile i GST i Specijalno državno tužilaštvo.

¹ Tužilački savjet, TS br. 165/2019, Podgorica, 28.06.2019, tačka V.

Akcija za ljudska prava smatra da GST nije bio ovlašten da ukine tajnost podataka dobijenih mjerama tajnog nadzora i da te podatke objavi javnosti. Zakonik o krivičnom postupku izričito propisuje obavezu za sve koji učestvuju u postupku određivanja i primjene MTN, da sve podatke koje su saznali u tom postupku čuvaju kao tajne podatke (čl. 159, st. 9).

GST nije smio da tajnost podataka pribavljenih primjenom MTN ukine na osnovu Zakona o tajnosti podataka

Glavni specijalni tužilac (GST) je svoje Rješenje, kojim je ukinuo tajnost podataka dobijenih na osnovu MTN, utemeljio u odredbi Zakona o tajnosti podataka, koja „ovlašćenom licu za određivanje stepena tajnosti podatka“ dozvoljava da ukine tajnost podatka (čl. 18, st. 2), i taj postupak opravdao „interesom objektivnog informisanja javnosti“².

Zakonik o krivičnom postupku (ZKP), koji propisuje kako se određuju MTN, propisuje da se kao tajna čuvaju podaci njima pribavljeni (čl. 159, st. 9) i da se ti podaci uništavaju da ne bi bili zloupotrijebljeni (čl. 160 st. 7). GST se, u odnosu na ZKP, pozvao *samo* na odredbu člana 44, st. 2, tačku 7 ZKP, prema kojoj je državni tužilac, u kontekstu „gonjenja učinilaca krivičnih djela“, nadležan da „vrši i druge radnje određene ovim zakonikom“. Međutim, **ZKP ni jednom odredbom ne daje za pravo državnom tužiocu da „u interesu informisanja javnosti“ objavi podatke dobijene primjenom MTN mimo postupka krivičnog gonjenja učinioca krivičnog djela.**

Zakon o tajnosti podataka, na koji se GST pozvao, izričito kaže da GST ima pravo pristupa *samo tajnim podacima potrebnim za vršenje njegovih ovlašćenja u skladu sa zakonom* (čl. 26, st. 2 Zakon o tajnosti podataka), a njegova ovlašćenja, koja on crpi iz ZKP-a, tiču se krivičnog gonjenja, a ne i obavještanja javnosti koja sa krivičnim gonjenjem nemaju nikakve veze. Prema Zakonu o državnom tužilaštvu, „u slučaju informisanja javnosti o radu u pojedinom predmetu mogu se davati *samo informacije o radnjama koje su preduzete ili se preduzimaju, bez navođenja imena učesnika u postupku i sadržaja preduzetih radnji*. Informacije koje bi mogle uticati na vođenje postupka ne mogu se učiniti dostupnim javnosti“ (čl. 135, st. 2 i 3).

Zakon o tajnosti podataka propisuje i da su tajni podaci samo oni podaci „čijim bi otkrivanjem nepozvanom licu nastupile ili mogle nastupiti štetne posljedice za bezbjednost i odbranu, vanjsku, monetarnu i ekonomsku politiku Crne Gore“ (čl. 3, st. 1), pa se i tajnost podataka može odrediti i ukinuti u vezi sa *tim* konkretnim ciljevima. Međutim, odredbe ZKP, kojima su propisane MTN, štite *i druge ciljeve*, kao što su pravo na privatnost i pravo na pravično suđenje. Prema tome, GST nije mogao da ukine tajnost podataka, koje je pribavio na osnovu ovlašćenja iz ZKP, zakona koji nalaže da se podaci pribavljeni MTN čuvaju kao tajni, pozivanjem na ovlašćenje za ukidanje tajnosti koje rukovodiocima državnih organa daje Zakon o tajnosti podataka. GST je i u Rješenju naveo da je naredbu o određivanju stepena tajnosti podataka prikupljenih povodom izvršenja MTN donio „shodno odredbama Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore ... iz razloga zaštite interesa krivičnog postupka, interesa čuvanja tajne i javnog reda“, a ne na osnovu Zakona o tajnosti podataka.

Povreda prava na privatnost - tajnost telefonskih razgovora

GST je prilikom stupanja na dužnost morao da potpiše i izjavu da će sa tajnim podacima postupati u skladu sa zakonom i drugim odgovarajućim propisima (čl. 26, 3 Zakon o tajnosti podataka), kao što su Ustav Crne Gore i međunarodni ugovori o zaštiti ljudskih prava koje je Crna Gora ratifikovala.

Ustav Crne Gore u članu 42 kaže da je tajnost pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja nepovrediva. Od ovog načela se može odstupiti *samo* na osnovu odluke suda, *ako je to neophodno za*

² T. br. 284/17, 12.02.2021, dostupno na: https://tuzilastvo.me/static//spdt/doc/T.br.284-17_Rjesenje_o_ukidanju_stepana_tajnosti_12.02.2021..pdf

vođenje krivičnog postupka ili iz razloga bezbjednosti Crne Gore. Prema tome, **odlukom da objavi podatke dobijene primjenom MTN iako to nije bilo neophodno za vođenje krivičnog postupka ili zaštitu bezbjednosti Crne Gore, GST je svoje javno ovlašćenje upotrijebio protivno Ustavu Crne Gore.**

Podsjećamo da čl. 159 ZKP, tač. 7 kaže: "Službena i odgovorna lica koja učestvuju u postupku donošenja naredbe i izvršenju mjere (MTN, *prim. HRA*) iz člana 157 ovog zakonika dužna su da kao tajne podatke čuvaju sve podatke koje su saznali u ovom postupku." Član 160 ZKP, st. 7 glasi: „Ako državni tužilac odluči da ne pokrene krivični postupak odnosno ako podaci i informacije prikupljeni primjenom mjera tajnog nadzora nijesu potrebni za krivični postupak, dostaviće materijal dobijen primjenom člana 157 ovog zakonika u zatvorenom omotu sa posebnom oznakom MTN sudiji za istragu, koji će narediti da se materijal uništi u prisustvu državnog tužioca i sudije za istragu, o čemu će sudija za istragu sačiniti zapisnik.“

Mjere MTN su u ovom slučaju bile određene još 2017. godine. Do sada su istekli svi rokovi za trajanje tih mjera, a posle njihovog isteka se „ne može nastaviti izvršenje niti nova mjera odrediti za isto krivično djelo i prema istom izvršiocu“ (čl. 159 st. 5 ZKP). Takođe, četiri godine nije pokrenut krivični postupak protiv dvojice poslanika, što znači da GST nije imao materijala da pokrene takav postupak ni na osnovu tih MTN, ni drugih materijala koje je prikupio. Smatramo da propust da se materijal uništi u roku od četiri godine od sprovođenja MTN predstavlja po sebi nesrazmjernu povredu privatnosti, a pogotovo činjenica da se njegov sadržaj i javno objavljuje.

Objavljivanje djelova privatne komunikacije koji nijesu od neposrednog značaja za krivično gonjenje predstavlja kršenje prava na privatnost i na osnovu člana 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, u skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Craxi v. Italy* (No. 2), 2002. U ovoj presudi je zaključeno da objavljivanje takvih sadržaja ne odgovara nužnoj društvenoj potrebi, da nije srazmjerno zakonitom cilju, odnosno da nije neophodno u demokratskom društvu. Sud je ponovio da državni organi imaju obavezu ne samo da se uzdrže od povrede privatnosti, već i da preuzmu pozitivne, proaktivne mjere zaštite, kao što su: *sprječavanje da djelovi prisluškivanih privatnih razgovora koji nijesu neophodni za krivično gonjenje procure u medije, sprovođenje djelotvorne istrage i kažnjavanje za propuste koji dovedu do toga* (pogledajte stavove 73-76 te presude).

Imajući u vidu ovaj stav Evropskog suda za ljudska prava, kao i stav Akcije za ljudska prava o tome da su državni tužioci i ranije prekoračili ovlašćenja kada su neovlašćeno objavili transkripte privatnih razgovora advokata Vladana Bojića 2015. godine,³ i advokata Gorana Rodića 2017. godine⁴, očekujemo da inicirate vođenje disciplinskog postupka protiv GST da bi se konačno zaustavilo ovakvo ponašanje i obezbijedila pravna sigurnost.

GST je iskoristio tužilačku funkciju za ostvarenje privatnog interesa

Opravdanje da je GST podatke stečene MTN objavio u cilju „objektivnog informisanja javnosti“ o „neprijemnom političkom uticaju“, smatramo neuvjerljivim i nedovoljnim da opravda grubo prekoračenje nadležnosti i povredu privatnosti učesnika u snimljenim razgovorima i onih koji su u njima pomenuti.

Kako je gore navedeno, smatramo da GST nema utemeljenja ni u jednom zakonu da javnost informiše o podacima kakve je objavio, a koji nisu vezani ni za sprovođenje krivičnog postupka, ni za njegove druge nadležnosti koje ima u svojstvu rukovodioca Specijalnog državnog tužilaštva.

³ Detaljnije u saopštenju na sajtu HRA: Povreda ljudskog prava na privatnost u optužnom predlogu protiv advokata Bojića, 11.01.2016, dostupno na linku: [https://www.hraction.org/2016/01/11/1012016-povreda-ljudskog-prava-na-privatnost-u-optuznom-predlogu-protiv-advokata-bojica/](https://www.hrraction.org/2016/01/11/1012016-povreda-ljudskog-prava-na-privatnost-u-optuznom-predlogu-protiv-advokata-bojica/)

⁴ Detaljnije u tekstu Vijesti: Gorjanc Prelević o transkriptima: Katnić izaziva opštu nesigurnost, 19.07.2017, dostupno na linku: <https://www.vijesti.me/zabava/72017/gorjanc-prelevic-o-transkriptima-katnic-izaziva-opstu-nesigurnost>

GST raspolaže ovlaštenjima propisanim zakonom za zaštitu državnog tužilaštva od nezakonitih uticaja. On je mogao pokrenuti postupak utvrđivanja disciplinske ili krivične odgovornosti protiv državnog tužioca Savovića zbog toga što je, navodno, iznosio informacije koje je saznao u predmetima, ili je mogao pokrenuti krivični postupak protiv dvojice poslanika Demokrata, da je za to imao osnova, ali nije, jer ništa od toga već četiri godine nije uradio.

Imajući u vidu da je tužilac Savović nedavno podnio krivičnu prijavu protiv GST, a da Demokrate predlažu zakonska rješenja na štetu GST i Specijalnog državnog tužilaštva, očigledno je da je GST podatke objavio u svom privatnom interesu kompromitacije svojih protivnika, što je propisano kao vid težeg disciplinskog prekršaja iz člana 108, st. 4, tač. 7 Zakona o državnom tužilaštvu.

Pored disciplinskog postupka, očekujemo da državno tužilaštvo ocijeni i da li je GST prekoračenjem granica službenog ovlaštenja izvršio krivično djelo Zloupotreba službenog položaja ili i neko drugo koje se goni po službenoj dužnosti.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević,
izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava